

До Спеціалізованої вченої ради Д 26.007.04

в Національній академії внутрішніх справ

м. Київ, пл. Солом'янська, 1, 03055

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата юридичних наук, доцента

КІРЕЄВОЇ НАТАЛІЇ ОЛЕКСАНДРІВНИ

**на дисертацію Кашперського Романа Вікторовича «Докази у
справах окремого провадження»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 - цивільне право та
цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право

Актуальність теми дослідження зумовлена суттєвим
реформуванням цивільного-процесуального законодавства.
Законом України від 3 жовтня 2017 року № 2147-8 «Про внесення
змін до Господарського процесуального кодексу України,
Цивільного процесуального кодексу України та інших
законодавчих актів», який набув чинності 15 грудня 2017 року,
ухвалена нова редакція Цивільного процесуального кодексу.
Новели ЦПК є суттєвими, радикальними, нетрадиційними для
вітчизняної правової системи і тому потребують наукового
обґрунтування і аналізу. Численні новели торкнулися одного із
основних інститутів цивільного судочинства – доказів і
доказування. В даному контексті, критичний аналіз новел

ВДСД НАВС		
Вх. №	3628	
"13"	09	20 19 р.
кількість аркушів:		
осн. док.	10	додаток —

цивільного процесуального законодавства України в сфері інституту доказів і доказування є актуальним, своєчасним і необхідним. Новели цивільного судочинства знайшли свій прояв і в окремому провадженні, яке характеризується певною процесуальною формою, а саме процесуальними особливостями розгляду категорій справ окремого провадження. Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що це перше в Україні дисертаційне дослідження, присвячене саме проблемам доказів у справах окремого провадження. Саме тому, тема дисертаційного дослідження Р.В. Кашперського має актуальність і суттєве значення як в теоретичному аспекті для розвитку вітчизняної доктрини доказів і доказування, так і в суто прагматичному плані як спосіб удосконалення цивільного процесуального законодавства щодо інституту доказів і доказування.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами і темами. Дисертаційне дослідження Кашперського Р.В. виконано на кафедрі цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, відповідно до Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 рр., затвердженого Наказом МВС України від 16 березня 2015 року № 275, передбаченого річними планами науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Національної академії внутрішніх справ на 2015-2019 рр.

Мета, об'єкт та предмет дослідження сформульовані чітко, коректно і науково виважено, повно охоплюють відповідну тематику і перебувають в межах наукової спеціалізації 12.00.03. Автором проаналізовано необхідні для розкриття теми законодавчі акти України та окремих зарубіжних країн, нову редакцію Цивільного процесуального кодексу України, монографічні навчальні джерела та наукові публікації. Мету дисертаційного дослідження дисертантом сформульовано в наступний спосіб: визначення особливостей процесуальної форми доказів у справах окремого провадження. Для досягнення зазначеної мети автором успішно і послідовно було вирішено ряд завдань концептуального характеру, зокрема: проаналізовано стан наукової розробки проблеми та визначено методологію дослідження інституту доказів у справах окремого провадження; простежено еволюцію правового регулювання інституту доказів у справах окремого провадження, сформульовано поняття та проведено класифікацію доказів у справах окремого провадження, охарактеризовано окремі засоби доказування в справах окремого провадження, визначено особливості забезпечення доказів у справах окремого провадження; сформульовано поняття та встановлено сутність доказування в справах окремого провадження; охарактеризовано предмет доказування у справах окремого провадження; виокремлено етапи доказування у справах окремого провадження, розроблено пропозиції, спрямовані на оптимізацію цивільного процесуального законодавства України в контексті правового регулювання інституту доказів у справах окремого провадження. Об'єкт і

предмет дослідження сформульовані чітко, коректно і науково виважено, а його науковознавчі завдання є цілком виправданими, вони досить повно охоплюють відповідну тематику і перебувають у межах наукової спеціальності 12.00.03.

Методологічна основа дослідження має цілісний характер і включає в себе поставлені цілям і завданням загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. З огляду на специфіку предмету дослідження, провідну роль при викладенні всіх розділів відіграють порівняльно-правові, формально-догматичні методи, метод індукції та дедукції, метод системного аналізу та інші методи пізнання процесів і явищ. Дисертація спирається на досить міцну джерельну базу (219 найменувань), що включає в себе не тільки вітчизняну літературу, а й іноземні джерела та судову практику, що безпосередньо стосується теми дослідження. Основні положення дисертації отримали належну апробацію, вони обговорювалися на засіданні кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, а також доповідалися на чотирьох науково-практичних конференціях.

Наукова новизна основних положень та висновків дисертації полягає в тому, що дисертаційна робота є одним із перших комплексних досліджень доказів у справах окремого провадження після прийняття нової редакції ЦПК.

Наукове та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес. У науково-дослідній сфері як підґрунтя для проведення подальших загальнотеоретичних досліджень у

правотворчості; для удосконалення цивільного процесуального законодавства; в навчальному процесі матеріали дисертації знайдуть застосування при підготовці підручників та навчальних посібників; а також у викладанні дисциплін «Цивільний процес», «Актуальні проблеми цивільного процесу» і спецкурсів цивільно-процесуального характеру.

Загальна структура дисертації складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та трьох додатків. Загальний обсяг дисертації 199 сторінок, з них основного тексту 171 сторінка, використаних джерел – 219 на 23 сторінках та трьох додатків на 5 сторінках.

Дисертаційна робота Р.В. Кашперського відрізняється логікою та послідовністю викладення матеріалу, обґрунтованістю висновків і пропозицій, і є спрямованою на вирішення не тільки теоретичних, а і практичних завдань.

Загалом, найбільш суттєвими здобутками дисертанта, що характеризують наукову новизну і практичну значущість рецензованого дослідження, на наш погляд, є:

- авторська позиція, що докази у справах окремого провадження – це будь-які дані, на підставі яких суд підтверджує наявність або відсутність юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов для здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав, або підтвердження наявності або відсутності неоспорюваних прав та інших обставин, які мають значення для вирішення справи;

- авторське визначення доказування в справах окремого провадження як процесуально-пізнавальна діяльність суду учасників відповідних справ, що спрямована на підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав, або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав;

- авторський підхід стосовно того, що предмет доказування в справах окремого провадження формують обставини процесуального та матеріально-правового характеру, які підтверджують заявлені вимоги, які мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи, або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав, або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення;

- авторська позиція, що поряд з загальними ознаками доказування в цивільному процесі, доказування, що здійснюється під час розгляду справ окремого провадження, характеризується спеціальною ознакою – спрямованістю на підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи, або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав, або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав;

- авторський висновок, що доказування в справах окремого провадження проходить класичні етапи, що властиві і для інших видів цивільного судочинства: збирання, дослідження та оцінювання доказів;

доказів. Особливостями процесуальної форми відрізняється перший етап — збирання доказів, що зумовлено правом суду з метою з'ясування обставин у справі за власною ініціативою витребувати необхідні докази;

- авторський підхід, що допустимість кожного конкретного доказу залежить від дотримання процесуального порядку отримання, дослідження та оцінки змісту і процесуальної форми доказу, порушення вимог закону, що пред'являються до порядку формування засобів доказування як процесуальної форми судових доказів тягне недопустимість цих засобів доказування, неможливість використання фактичних даних, які містяться в них для встановлення істини в справі;

- авторська класифікація доказів в справах окремого провадження за критерієм правової регламентації вимоги достатності на докази в справах окремого провадження, щодо яких вимога достатності знайшла свою законодавчу регламентацію (докази в справах про усиновлення, про визнання фізичної особи недієздатною); докази у справах окремого провадження, щодо яких вимога достатності, не знайшла свою законодавчу регламентацію (докази у справах надання повної цивільної дієздатності, про встановлення режиму окремого проживання подружжя);

- авторський висновок про те, що докази в окремому провадженні характеризуються єдністю змісту, процесуальної форми, а також процесуального порядку одержання, дослідження та оцінки їх змісту і процесуальної форми;

- досліджуючи питання про забезпечення доказів з урахуванням новел цивільного процесуального законодавства, автор абсолютно логічно обгрунтовано приходить до висновку, що вибір конкретного способу забезпечення доказів у справах окремого провадження обумовлюється предметом доказування у конкретній справі, а також наявністю обставин, що можуть ускладнити витребування відповідних доказів в майбутньому і наводить категорії справ окремого провадження, в яких найчастіше потребується забезпечення доказів.

Дисертаційна робота відрізняється її практичною направленістю, про що свідчить Довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження в діяльність Київського апеляційного суду, а також, Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в навчальний процес.

Загалом, слід відзначити, що дисертація відзначається високим теоретичним рівнем виконання, виваженістю та обгрунтованістю висновків. Положення, що виносяться на захист, містять ознаки наукової новизни, вони є належним чином обгрунтовані, а представлені в роботі аргументи на користь позиції автора досить переконливі.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної та нової теоретичної проблеми, в зазначеній дисертації міститься низка спірних і не зовсім обгрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям для наукової дискусії і напрямів подальшої розробки даної проблеми:

1. вважаємо правильним висловлений автором підхід, що виходячи з процесуальних особливостей розгляду справ окремого провадження існує як загальний так і спеціальний предмет доказування, але автор залишає без достатнього обґрунтування питання їх меж;
2. розглядаючи питання щодо неможливості витребування доказів судом, у випадку, коли він має сумніви в добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконання обов'язків щодо доказів автором залишається без уваги визначення судом такої процесуальної процедури;
3. визначаючи в окремому провадженні суб'єктом доказування суд, як спеціальний орган на якого покладається обов'язок встановлення істини, автор не враховує, що в силу його неупередженості основною його функцією є, на підставі наведених учасниками справи фактів і обставин, правильно встановити характер правовідносин і ухвалити законне обґрунтоване судове рішення. І тому, в більшості, під час розгляду справи його функція пов'язана з координацією доказової діяльності та сприяння в цьому учасникам справи;
4. при дослідженні автором процесуальних особливостей справ окремого провадження залишено без уваги питання щодо необхідності встановлення відповідальності за неподання доказів учасниками справи.

Наведений перелік зауважень та спірних положень не впливає на загальну позитивну оцінку роботи, не заперечує високий

науковий рівень новизни положень дисертаційного дослідження та практичне значення отриманих в ході дослідження результатів. Співність окремих положень про які зазначено вище притаманна будь-якому науковому дослідженню, окремі з цих висновків та тверджень можуть бути уточнені під час прилюдного захисту, стати предметом дискусій під час роботи спеціалізованої вченої ради або бути підґрунтям для подальших наукових пошуків.

На підставі вищевикладеного вважаємо, що дисертація «Докази у справах окремого провадження» за змістом та формою відповідає вимогам п. 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, що дозволяє зробити висновок, що дисертація на тему «Докази у справах окремого провадження», подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор Кашперський Роман Вікторович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за 12.00.03 - цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Офіційний опонент:

доцент кафедри правосуддя

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка, доцент,

кандидат юридичних наук



Н.О. Кіресва

ПІДПИС ЗАСІДЧУЮ
ВЧЕНОЇ РАДИ
КАШПЕРСЬКИЙ Н.В.
12.09.2019р.

